Prof. Dr. Hasip Pektaş

Akademist Dergisi için Ayşegül Günaydın ile söyleşi

1. Türkiyedeki sanat eğitimi hakkında ne düşünüyorsunuz? Neler yapılmalıdır? Uluslararası platformda Türk plastik - grafik sanatlarının yeri hakkında bilgi verebilir misiniz?

Ülkemizde eğitime, özellikle de sanat eğitimine gereken önemin verildiği kanısında değilim. Ulusların kurtuluşunun eğitimden geçtiği ne yazık bilinmiyor. Önce ekonomi ve teknolojide yeterli gelişmeyi sağlayalım, sonra sanata da sıra gelir anlayışı, bir ülkeyi sadece geriye götürür. Eğitimde yaratılan boşluğu doldurmak zordur. Savsaklamaların verdiği zararı tamir etmek daha da zordur. Savaştan yeni çıkmış, toplu iğne bile yapamayan yoksul Türk ulusu için yaptıklarına baktığımızda, Atatürk'ün eğitime ve sanata ne kadar önem verdiğini anlayabiliriz. Onun, *"Bir ulus sanattan ve sanatçıdan yoksunsa tam bir hayata sahip olamaz. Böyle bir ulus bir ayağı topal, bir kolu çolak, sakat ve hastalıklı bir kimse gibidir."* sözünü hiç unutmamalıyız.

Çağdaş medeniyetlerin düzeyi üzerine çıkmak istiyorsak, sanatın, sanat eğitiminin lokomotif gücünden iyi yararlanmalıyız. Sanat eğitimi, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan bir eğitimdir. Bireylere estetik kişilik kazandırmayı hedefler, eleştirel düşünmeyi, aramayı, denemeyi öğretir. Böylece bireyler, kendi kültürüne ve sanatına yabancılaşmadan evrensel değerler yaratmaya yönelirler. Yaratıcı düşüncelerini ortaya çıkararak, özgürce kendilerini anlatmalarına fırsat bulurlar. Sanat eğitimi kişiye sadece estetik değerler kazandırmaz, onun sosyal ilişkilerini ayarlamasına, doğru seçim yapmasına, üretken olmasına da katkı sağlar.

Sanatın ve sanat eğitiminin gelişmesi, öncelikle onun önemine ve gerekliliğine inananların artmasına bağlıdır. Sanat eğitimi, eğitimin her kademesinde en doğru şekilde verilmelidir. Eğer her çocuk, evinde ve okulunda sanatla iç içe yaşarsa, çevresindeki sanat olaylarını değerlendirmeyi öğrenir, güzeli anlamaya, aramaya ve sahip çıkmaya başlar.

Sanat eğitiminin sadece okullarda yapılması yeterli değildir. Toplumu eğitmede büyük olanaklara sahip televizyon, gazete ve dergiler de üzerlerine düşeni yapmalıdırlar. Televizyonlar, hazırladıkları programların içeriğinde doğrudan ya da dolaylı olarak sanatı sezdirmeli, toplumun beğeni düzeyini yükseltmelidirler. Okullarımızdaki ders kitaplarının tasarımından, günlük

yaşamımızda kullandığımız ürünlerin ambalajına kadar herşeyin estetik değer taşıması gerekmez mi?

Sanat müzeciliği, çağdaş ve evrensel düzeylere çıkarılmalıdır. Özel müzeler açılmalı, özel koleksiyonlar izlenmeye sunulmalıdır. Toplumun tüm kesimlerinin buralardan yararlanması özendirilmelidir. Resmi ve özel kuruluşlar, sanatımızın tanıtılmasını, yaygınlaşmasını, yarışma ve sergilerle desteklemelidir. Gerçek sanat beğenisini kitlelere yayabilecek, ilköğretim ve ortaöğretim resim öğretmenlerinin daha iyi yetiştirilmesi ve onların da sorumluluklarının bilincinde çaba göstermesi gerekmektedir.

Tüm gelişmelerin tamamlandığını, insanların her türlü maddi olanağa sahip olduğunu varsaysak, yeni istekleri kim yaratacak? Yalnızlaşan insanı kim ayakta tutacak? Teknolojinin getireceği kolaylıklar yanında yaratacağı yıkım, bozma nasıl önlenecek? Elbette sanat ve sanatçıyla.

Plastik sanatlar alanında ülkemizin uluslararası düzeyde etkin ve önemli bir yere sahip olması ortak çabalarımızla gerçekleşebilir. Bugün görmekte olduğumuz bazı bireysel çabaların, başarıların artırılması, bunların üst düzeye çıkarılması, konunun önemine inananların özendirme ve çabaları ile olacaktır. Batıda yapılanları taklit ederek uluslararası alanda kabul görmemiz mümkün değildir. Sahip olduğumuz çok zengin tarihi ve kültürel değerlerin farkında olarak, kendi özgün, çağdaş sanatsal yapıtlarımızı yaratarak bir yerlere gelebiliriz.

2. İletişim çağının ve teknolojik olanakların artması ile özellikle grafik sanatlara yönelik olarak özgün kimlik oluşturmanın nasıl etkileneceğini düşünüyorsunuz?

Son yüzyılda iletişim alanında çok hızlı bir gelişmeye ve değişmeye tanık olmaktayız. İletişim ve teknolojinin sunduğu olanaklar çok artmıştır. Buna bağlı olarak yönlendirici bir yapılanmanın oluşması ve bu yapının yaratttığı sosyal sorunlar, iletişim çağına ilişkin bazı endişeleri de beraberinde getirmektedir. Teknolojik gelişmenin amacı, insan yaşamını kolaylaştırmak, gönenç ve mutluluğunu artırmaktır. Ancak teknoloji, sosyal yapıyla uyumlu biçimde düzenlenir ve yönlendirilirse bu endişeler ortadan kalkabilir.

Hızla gelişen iletişim ve teknoloji, yoğun bir bilgi akımı yaratmakta, zaman ve mekan sınırlarını ortadan kaldırmaktadır. Üstün teknolojiye sahip ülkeler, küreselleşmenin fırsatından yararlanarak bu olanaklara sahip olmayan ülkelere kendi kültür ve değerlerini pompalamaktadır. Bu da

kültürel bir yozlaşma tehlikesi yaratmaktadır. Tüm bu risklerine karşın sanatçı ve tasarımcıların, iletişim ve teknolojideki gelişmelerden en iyi şekilde yararlanması gerektiğini düşünüyorum. Teknoloji yaratıcılığa engel değildir. Bilgiye ulaşmada, teknik zenginliğe kavuşmada ve zamanı ekonomik kullanmada sadece geniş fırsatlar vermektedir. Esas olan sanatçının nasıl yarattığı değil, ne yarattığıdır. Yaratımının taşıdığı estetik değerler, kazandırdığı duygu yoğunluğu ve heyecan çok daha önemlidir.

Dünya hızla bir gelişmeyi, değişimi yaşarken bizim kendi kabuğumuza çekilip, geleneksel yöntemlerle ilerleme kaydetmemiz beklenmemelidir. Teknolojiyi tanıma sürecinde görülen bazı olumsuzluklar, ondan uzaklaşmamıza değil aksine onu tanımamıza, anlamamıza ve değerlendirmemize neden olmalıdır. İletişim ve teknoloji, sanat ve tasarım için özgürlükleri kısıtlama ve bir yönlendirme aracı olmadığı sürece özgün yaratılmar, işlevsel tasarımlar hep olagelecektir.

3. Sanat eğitimi için aday olan kişilerde beklediğiniz temel kriterler nelerdir? Eğitimle ne tür bir sanatçı - öğrenci formasyonu yaratmayı hedefliyorsunuz?

Her aday, öncelikle gelecekte olmak istediği noktayı, ulaşmak istediği hedefi ve bu hedefe ulaşmakta kullanacağı yöntemleri belirlemelidir. Ve hiçbir zaman yılgınlığa, ümitsizliğe kapılmadan hedefine ulaşmak için çaba göstermelidir. Yeterli bilgi birikimi, azmi, sabrı ve duyarlılığı olan kişinin başaramayacağı şey yoktur. Önceliklerini iyi belirleyenler, zamanı ekonomik kullananlar daima kazançlı çıkarlar. Keşfedilmeyi beklemek yerine bu fırsatı yaratanlar başarıya koşarlar. Yaptığı işte hevesli olan, öğrenme arzusu bitmeyen, önceliğini kullanabilen ve çevresiyle iyi iletişim içinde olanlar, öne geçerler. Öne geçmek, lider olmak; disiplinli olmayı, idealist, soğukkanlı, iyimser, dürüst, güvenilir olmayı ve coşkuyla çalışmayı gerektirir.

Sanat eğitiminde geleneksel eğitim anlayışları yerine, çağdaş, akılcı, özgür, araştırmacı, denemeye ve sorgulamaya yatkın anlayışların yer aldığı programlara ve bunların uygulayıcılarına yer verilmelidir. Eğitim kurumlarında teknolojilerin, yaratıcılığı engellediği düşüncesine sahip, öğrencilere salt beceri eğitimi veren, sadece kendi görüş ve anlayışlarını dayatmaya kalkışan eğiticilerin olması gelişmenin önünde bir engeldir. Eğitim kurumlarının, kendi kabukları içinde, gelişmelerden habersiz kalmayıp, dışarıya açılmaları gerekir.

Daha ortaöğretim kurumundayken “Ben grafik tasarımcı olacağım.” diye önceden hedefini belirleyip üniversiteye gelen bilinçli ve istekli öğrenci sayısı çok azdır. Ne yazık gereken puanı tutturamayıp, istediği fakülteye giremeyen, yetenek sınavı dönemlerinde yoğunlaştırılmış desen kurslarından geçtikden sonra şansını denemeye kalkan öğrenci sayısı çok daha fazladır. Bu öğrencileri sınava alan kurumlar, yaptırdıkları desen ya da renkli çalışmayla sadece, gördüğünü algılamayı ve onu doğru yansıtmayı değerlendirip seçim yapmaya kalkarsa; kendini doğru ifade eden, özgür düşünen, yaratıcı, problemi anlayan-çözen, tahlil ve sentez yapma yeteneğine sahip olanları bulup çıkarmazsa daha işin başında sıkıntı başlamış demektir.

Grafik tasarım eğitimi veren kurumlar, piyasayla çok yönlü bir işbirliği içinde olmalıdır. Bu işbirliği, karşılıklı görüşme, tartışma ve çözüm önerileri getirmeden öteye, bir dayanışma ve yardımlaşma olgusu yaratabilmelidir. Reklam ajansları, eğitim kurumlarını kendileri için iyi yetiştirilmiş, nitelikli piyasa elemanı üreten fabrikalar olarak görmemelidirler. Bu kurumların sorunlarına sahip çıkarlarsa, kendileri için yararlı olacak elemanın niteliğinin o ölçüde artacağını unutmamalıdırlar. Eğitim kurumlarına devletin katkısı ortadadır. Bunun yeterli olmadığı da bir gerçektir. Grafik eğitimi için iyi bir alt yapının gerekliliği herkesce bilinmektedir. Eğer doğru teknolojilerle iyi donatılmış kurumlar artarsa, reklam sektörünün “... ‘yı bilen, ... kullanabilen grafik tasarımcı aranıyor” diye verdikleri ilanlara daha az rastlanacaktır.

Eğitim kurumlarının, kendi kabukları içinde, gelişmelerden habersiz bir devinimle kalmayıp, dışarıya açılmaları gerekir. Özellikle proğramlarında yer verdikleri konular, öğrenciyi hayata hazırlayıcı, gerçek iletişim projeleri olmalıdır. Gerektiğinde ajanslar ile ortak proje çalışmalarına girebilmeli, kuruma katkısı olacak sponsorlarla çalışabilmelidir. Ve en önemlisi bu kurumlar, uzun ajans deneyimine sahip, alanında özgün ürünler yaratmış, gelişmeleri, çağdaş yaklaşımları takip eden, gençlerin geleceğe hazırlanmasında önemli katkıları olabilecek tasarımcıların, ajans sahiplerinin, deneyimlerinden yararlanmalıdır. Ayrıca öğrencilerin “İnsan Psikolojisi, Felsefe, Sosyoloji, İletişim, Pazarlama, İşletme Yönetimi, Ekonomi” gibi konularda bilgi birikimine sahip olmaları sağlanmalıdır.

Grafik tasarım eğitimi almak için üniversiteye gelen öğrencilerin iyi yetişmesi, geldikleri kurumun olanakları, eğitimcilerin çabaları yanında biraz da kendi sorumluluklarına bağlıdır. Geleceğini kurma aşamasında olan bu gençlerin, önce kendilerine, ailelerine ve ülkelerine karşı sorumlulukları olduğunu bilmeleri gerekir. Her öğrenci, isterse dört yıllık süreyi iyi

değerlendirerek, alanında gerekli bilgi ve becerilere sahip, kendine güvenen bir tasarımcı olarak hayata atılabilir. Önceliklerini iyi saptamaz, zamanı ve olanakları doğru kullanmazsa, öğrenmek için gerekli çabayı göstermezse, üretici değil, sürekli tüketici kalmaya ve ne yazık diplomalı bir işsiz olmaya mahkumdur. Öğrencinin, sadece kendi alanına yönelik disiplinlerle donanması yetmez, yaratıcılığını olumlu yönde etkileyecek müzik, edebiyat, felsefe gibi alanlara da ilgi duyması gerekir. Etkili mesajlar yaratabilmek, özgün tasarımlar üretebilmek iyi yetişmişliğe bağlıdır. Yaptığı tasarımı doğru sunmak ve onu iyi savunmak, biraz da bireysel çabayı gerektirir.